

עניי הכהן

פרשת עקב ♦ 31

תורת הכהן

מחידושי רבינו על הפרשה

החיות של ה'עקב' ועומק התורה

חדשה, והוא מוצא את עצמו שקוע בלימוד כל הלילה בלי יכולת להיפרד. זהו כוחה של האמת. האמת אינה דוהה בחזרה עליה; היא רק הולכת ומעמיקה, הולכת ומתבהרת.

מאין נובע הצימאון?

העולם מלא באנשים סקרנים. אחד סקרן לדעת את תוצאות הבחירות, השני עוקב בחרדה אחרי זירות המלחמה, והשלישי מקדיש את חייו לדעת תוצאות של משחקי ספורט.

אנו נוטים לחשוב שיש סוגים שונים של סקרנות, אך האמת עמוקה יותר: לכל סוגי הסקרנות בעולם יש שורש אחד, הסקרנות לדעת מה התורה אומרת. הנשמה מטבעה היא סקרנית, היא כמהה לידע ולמשמעות. כאשר אדם אינו מטה את הסקרנות הזו אל המקור, כלומר אל התורה, היא מתפזרת לדברי הבל: פוליטיקה, ספורט או רכילות.

מרן הרב שך זצ"ל ביטא זאת בצורה המזוקקת ביותר. הוא העיד על עצמו שאין לו שום סקרנות בעולם, לא לדעת מה קורה בממשלה ולא מה קורה בחוצות העיר. הסקרנות היחידה שפיעמה בו, כזו שנגעה עד עומק נשמתו, היתה לדעת עוד דף גמרא, עוד סברא, להקיף את התורה כולה.

לא לדרוך על העקב

כאשר אנו נפגשים במצוה או בדף גמרא שנראים לנו כ'עקב', כדבר פשוט או משעמם, עלינו לזכור כי מתחת למעטפת הגשמית מסתתר יקום של חיות. המשימה שלנו היא לא לדוש את המצוות בעקבנו, אלא לצלול פנימה.

שהמורכבות רק הולכת וגדלה, ומה שנראה כ'דין' פשוט, מתברר כצינור לחיות אלוקית.

'תורת חיים' מול 'חכמות האומות'

חכמות העולם דומות לספר חוקים או לאנציקלופדיה. הן מכילות מידע, אך הן נטולות רגש ונשמה. התורה, לעומתן, נקראת 'תורת חיים'. היא אינה רק אוסף של מותר ואסור, אלא היא החיות של הבריה. כשם שהגוף מבחוץ עשוי להיראות דומם אך בפנים הוא רוחש חיים, כך התורה למעמיק בה מתגלה כמעין נובע. זו הסיבה שחכמת האומות יכולה להשכיל את האדם, אך רק התורה יכולה להחיות אותו.

ניתן לראות את ההבדל הזה במוחש דרך חויית הלמידה והקריאה. אדם הקורא סיפור מתח פרי הדמיון, נהנה מהמתח ומהחידוש. הוא עשוי לקרוא אותו פעם אחת בנשימה עצורה, אולי פעם שניה כדי לסגור קצוות, ואז, הספר מושלך אל המדף או אל האשפה, מפני שבבסיס הסיפור אין דבר. בפעם הראשונה הדמיון שולט בנו, בפעם השנייה הקסם נחלש, ובפעם השלישית הוא כבר מתבטל לחלוטין. אין בסיפור תוכן פנימי שיזין את הנשמה לאורך זמן.

לעומת זאת, דף גמרא פועל בצורה הפוכה בתכלית. בפעם הראשונה הוא עשוי להיראות קשה, יבש, אולי אפילו מאיים. בפעם השנייה, כשהשכל מתחיל לרדת לעומק הסוגיא, זה הופך למעניין. ובפעם השלישית מגלה הלומד שכל קושיא היא פתח לתובנה

המצוות שאדם דש בעקביו

פרשת 'עקב' פותחת בהבטחה גדולה: "וְהָיָה עֲקֵב תִּשְׁמְעוֹן אֶת הַמִּשְׁפָּטִים הָאֵלֶּה". רש"י, בפירושו, עומד על בחירת המילה 'עקב' ומבאר: "אם המצוות הקלות שאדם דש בעקביו תשמעון".

בעומק הדברים, מונחת כאן הגדרה יסודית על האופן שבו אנו בוחנים את המציאות: האם אנו מסתכלים על ה'עקב', על החיצוניות הנתפסת כפשוטה וגשמית, או שאנו משכילים לחדור אל הפנים, אל המקום שבו פועם הדופק של החיים עצמם?

גוף האדם כמשל

כדי להבין את הפער שבין המבט החיצוני לפנימי, די להתבונן בגוף האדם. במבט שטחי, הגוף נראה כגוש בשר, עור ועצמות. אדם שאינו מעמיק עשוי לראות בו מכונה מכנית, או גרוע מכך, חומר נטול רוח.

אולם, ברגע שצוללים פנימה, מתגלה פלא עצום. אפילו בטיפת דם אחת בודדת מקופלים פרטי פרטים אינסופיים, תהליכים כימיים מורכבים, מערכות שינוע ומידע שאין להן קץ. מה שנראה מבחוץ כגוש דומם, הוא למעשה זירה של חיוניות.

כך גם התורה. מי שעומד מן החוץ, רואה בה סדרת חוקים, סיפורי עבר או קודים יבשים. הוא רואה את המעטפת החיצונית בלבד. אך מי שנכנס פנימה, מגלה שכל אות, כל תג וכל הלכה הם עולם מלא. ככל שמעמיקים, מגלים

מבחן האמונה

רבינו שליט"א מוסיף רובד נוסף של ביקורת על הסתמכות היתר שלנו על המערכת הרפואית. המכונות והמעבדות, משוכללות ככל שיהיו, מופעלות על ידי בני אדם שאין בהם חכמה עמוקה. הרופאים רואים כתמים על מסך, אך פעמים רבות הם אינם יודעים את פשרם, אינם יודעים כיצד לפעול, ולעיתים טועים בפיענוח בסיסי.

כמה מקרים אנו מכירים שבהם הרופאים הרגיעו והמציאות היתה קשה, או להיפך, שגזרו דין מוות על אדם והוא חי וקיים שנים רבות? האמונה ב'מכונה' וב'מצא' היא לעיתים אמונה בעבודה זרה מודרנית, בעוד שהאמת נמצאת מעל למערכת החוקים הטבעית.

להפוך את האמונה לדרך חיים

דבריו של רבינו שליט"א באים אלא כדי להציב יעד לעבודה רוחנית. העבודה שלנו היא לעבור משלב הדיבורים החיצוניים על אמונה, אל שלב ה'לב'. המבחן הוא במידת הביטחון שלנו ברגעי הערפל. אדם שמאמין באמת, יודע שדבר השם והבטחתו חזקים מכל צילום רנטגן ומכל תוצאת מעבדה.

כאשר נזכה להפנים שהקב"ה הוא המנהיג היחיד, ודברי חכמים הם צינור לאמת המוחלטת, לא נצטרך להמתין ל'אישור' מהעולם הזה כדי לשמוח. השמחה וההודיה יפרצו מאיתנו כבר בתוך הניסיון, מתוך ידיעה ברורה שישועת השם כהרף עין.

יהי רצון שנזכה לצאת מגדר 'מזמרי האמונה' ולהיות 'מאמיני האמונה', שהלב והפה שווים בהם, וכל חיינו יהיו שיר של הודיה פנימית ועמוקה לבורא יתברך.

דועכת, והלב מלא במועקה. בצר לו, הוא פונה אל הצדיק. הוא מבקש ברכה, מחפש משענת רוחנית. הצדיק, בעיניו הטהורות ובבטחונו בהשם, פוסק בנחרצות: "אני אומר לך שאין לך כלום".

האדם יוצא מחדרו של הצדיק עם חיוך. הוא חש הקלה. אך האם זוהי אמונה?

שימו לב: למרות דברי הצדיק, אותו אדם עדיין דרוך. הוא מחכה לטלפון מהמרפאה. ביום שבו מתקבלת התשובה הרשמית מהמעבדה שהכל 'נקי', רק אז הוא מתפרץ בריקוד של שמחה. רק אז הוא מרים טלפונים ומזמין אולם לסעודת הודיה מפוארת, כשהוא מלא שבחים להקדוש ברוך הוא.

סעודת ההודיה

כאן שואל רבינו שליט"א את השאלה הנוקבת: אם אתה באמת מאמין, למה לא תכנת את סעודת ההודיה ברגע שיצאת מחדרו של הצדיק? אם הלכת אל החכם כדת וכדין, ואתה מאמין שמדובר באדם קדוש שדבריו כנים ואמיניים, מדוע דבריו לא הספיקו כדי להחזיר לך את התיאבון ואת השמחה? למה היית זקוק לחותמת של עובד מעבדה בשר ודם כדי להאמין לישועת השם?

זוהי אמת המידה המדויקת: האם האמונה שלנו נשענת על העובדות שאנו רואים בעיניים הגשמיות, או על הוודאות הרוחנית? אם השמחה מגיעה רק לאחר האישור הרפואי, מתברר למפרע שהביקור אצל הצדיק היה רק השתדלות נוספת או ניסיון להרגעה פסיכולוגית, אך לא אמונה חושית בבורא עולם ובשלוחיו.

המובילות של הראייה האנושית

האמונה היא אבן היסוד של הקיום היהודי. אנו מדברים עליה, מתפללים עליה ומחנכים לאורה. אולם, רבינו שליט"א חושף עבורנו כי ישנו פער שעמו עלינו להתמודד: הפער שבין האמונה כדבר חיצוני לבין האמונה כהוויה פנימית חיה.

רבינו שליט"א מביא את הגדרתו הקולעת של בעל ה'חזון איש' זצ"ל, שכינה את האמונה המצויה אצל רבים בשם 'זמר האמונה'. כשם שאדם מזמר שיר, המנגינה נעימה, המילים נכונות, אך הן נשארות בחלל הפה ואינן חודרות אל מחזור הדם. כך היא לעיתים אמונתנו.

אנו 'מזמרים' אמונה כחלק מהרגל לשוני, אך "זה לפעמים רק דיבור... ולא מדברים מתוך הרגשת הלב פנימה... וזה עיקר העבודה, שתהיה האמונה נובעת מן הלב, ככתוב והשבות אל לבבך".

המבחן הרפואי

כדי להמחיש את הנקודה הזו, מציב בפנינו רבינו שליט"א מראה נוקבת דרך סיטואציה שרבים, לצערנו, מכירים מקרוב: רגעי החרדה הרפואית.

אדם חש במיחושים, בלבו מקננים חששות, והוא אף אל הרופא. שם, הוא נתקל בניחושים המכוסים באצטלה של מדע. הרופא, מתוך זהירות או חוסר ידיעה, מעלה חששות, שולח לבדיקות, ובסופו של דבר מצביע על ממצא עלום. השלב הבא הוא הביופסיה, ואותה שולחים למעבדה, והאדם נותר בהמתנה מורטת עצבים עד לתוצאות המעבדה.

באותם ימים, המאמין 'כביכול' יוצא מאיזון. התיאבון נעלם, השמחה

נתרם לזכות ולבריאות הגוף והנפש של שרה אפרת בת רחל שתזכה לרוב שפע וברכה. בהוקרה, כל הילדים